

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОТРЕНІНГУ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професорами кафедри психології *А. М. Гірником*
і *О. Л. Туриніною*

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 8 від 10.03.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри загальної
та практичної психології (протокол № 6 від 20.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Гірник А. М., Туриніна О. Л. Навчальна програма дисципліни “Теорія і практика психотренінгу” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Теорія і практика психотренінгу”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Уведення в навчальні плани і програми МАУП дисципліни “Теорія і практика психотренінгу” зумовлено значущістю застосування тренінгу у практичній діяльності психолога. Тренінгова діяльність так само, як і психодіагностична, консультаційна і психокорекційна, належить до основних сфер діяльності психолога. Метод тренінгу застосовується в роботі з дітьми і батьками, педагогами і лікарями, агентами у справах продажу і керівниками різних рівнів.

До програми дисципліни входить практикум проведення тренінгу, що передбачає самостійну підготовку слухачем програми тренінгу, підбір вправ та ігор, обговорення і корекцію програми з викладачем, а потім проведення тренінгу з наступним обговоренням і оцінкою членами навчальної групи сильних і слабких сторін тренера-стажиста.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН **дисципліни**

“ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОТРЕНІНГУ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теорія психотренінгу в сучасній психологічній науці
1	Психологічний тренінг: поняття, історія, принципи
2	Психологічний зміст взаємодії у тренінговій групі
3	Вивчення потреби у тренінгу
4	Планування і дизайн тренінгу
5	Компоненти тренінгу
6	Організація тренінгу
7	Стандарти тренерської роботи та індивідуальний стиль тренера
8	Оцінювання ефективності тренінгу
9	Види тренінгових груп
	Змістовий модуль II. Практикум проведення тренінгу
10	Тренінг ділового спілкування
11	Елементи тілесно-орієнтованої терапії в соціально-психологічному тренінгу
Разом годин: 270	

ЗМІСТ **дисципліни**

“ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОТРЕНІНГУ”

Змістовий модуль І. Теорія психотренінгу в сучасній психологічній науці

Тема 1. Психологічний тренінг: поняття, історія, принципи

Поняття “тренінг”. Тренінг як один з методів активного навчання. Тренінг як спосіб перепрограмування моделей поведінки людини. Тренінг як засіб цілеспрямованої зміни групи або організації.

Передісторія тренінгу: ритуали підвищення і зміни статусу у традиційному суспільстві, релігійні церемонії і месмеризм. Поняття “лімінальність” і “комунітас” (В. Тернер). Групові форми роботи з метою навчання, корекції поведінки і надання підтримки (Я. Морено, Дж. Пратт, К. Левін). Переваги групової форми тренінгу.

Принципи тренінгу: добровільність участі, рівноправність, активність, конфіденційність, дослідницька позиція.

Література [1; 4; 7; 8; 10; 12; 13; 15; 18; 24; 34; 44]

Тема 2. Психологічний зміст взаємодії у тренінговій групі

Феномен малої групи. Групові ролі і норми. Згуртованість і конкуренція у групі. Психологічний опір у тренінгу. Лідерство і його типи. Авторитет тренера, інфантилізація і концертна псевдопасивність поведінки учасників як фактори підвищення засвоюваності навчального матеріалу.

Стадії розвитку групи. Соціально-психологічна структура групи. Завдання тренінгу й оптимальна структура групи.

Література [2; 4; 7; 9; 10; 12; 34; 35; 45]

Тема 3. Вивчення потреби у тренінгу

Основні моделі задоволення потреб учасників. Підхід, орієнтований на сприяння успішній кар’єрі в організації. Підхід, орієнтований на розвиток компетентності. Підхід, орієнтований на вирішення конкретної проблеми. Підхід, орієнтований на встановлення невідповідності актуальних знань, умінь, навичок успішному виконанню певної діяльності.

Вивчення документів, інтерв’ю і спостереження як основні способи одержання інформації про потреби клієнта у тренінгу. Типові пи-

тання: Кого навчати? Навіщо? Чого навчати? Коли і протягом якого часу? Де? Як? Визначення завдань тренінгу як результат вивчення потреби у тренінгу.

Література [3; 4; 6; 8; 10; 15; 18; 20; 22; 34]

Тема 4. Планування і дизайн тренінгу

Уточнення завдань і складання плану тренінгу. Планування часу (складання розкладу). Резерв часу і резерв вправ. Планування технічного оснащення аудиторії і використання наочних засобів навчання. Розподіл функцій і планування взаємодії між тренерами. Визначення орієнтирів для спостереження за учасниками у процесі виконання завдань. Планування дій тренерів під час перерв. Підготовка посібника і дидактичного матеріалу для учасників. Складання конспекту для викладача. Планування процедури початку і завершення тренінгу.

Література [1; 4–8; 10; 12; 14; 16; 17; 24; 34; 35; 37; 38; 44]

Тема 5. Компоненти тренінгу

Презентація (міні-лекція), інструктаж і коментарі тренера. Питання і відповіді. Групова дискусія. Вправи. Демонстрації. Тестування. Брейнстормінг. Рольові ігри. Ділові ігри. “Case study”. Читання посібника. Підготовка і захист проектів.

Література [1; 2; 4; 7–10; 12; 17–19; 24; 27–29; 34; 40; 42; 43]

Тема 6. Організація тренінгу

Початок тренінгу. Роль розминки. Керування роботою учасників. Стимулювання активності й апробування нових варіантів поведінки. Методика втручання. Види підбиття підсумків. Організація відеозйомки і відеоперегляду. Музика у тренінгу. Використання звукових сигналів і сигнальних жестів. Групові правила роботи і групові ритуали. Важкі ситуації в роботі з групою і окремими учасниками. Театралізоване завершення тренінгу.

Література [2; 4; 7–10; 12; 29; 34; 40; 42; 43]

Тема 7. Стандарти тренерської роботи та індивідуальний стиль тренера

Забезпечення підготовки місця проведення тренінгу. Проблема довіри клієнта до тренера. Керівництво процесом навчання. Ефек-

тивні навички спілкування і подання матеріалу. Забезпечення потреб учасників у поясненні і зворотному зв'язку. Оцінювання роботи учасників і стимуляція їхньої активності. Дотримання професійних етичних норм. Контроль супервізора за якістю роботи тренера. Співвідношення автократичності і демократичності у стилі роботи тренера. Виконання тренером функцій експерта, диригента, каталізатора розвитку подій, зразка поведінки. Артистизм тренера.

Література [7–10; 12; 28; 34; 40; 43]

Тема 8. Оцінювання ефективності тренінгу

Оцінювання ефективності тренінгу за допомогою опитування учасників. Складання анкети. Проведення опитування й обробка результатів. Оцінювання ефективності тренінгу на основі спостереження за зміною поведінки учасників. Оцінювання ефективності тренінгу на основі одержання експертних оцінок від представників замовника.

Література [4; 7–9; 17–19; 24; 27; 34; 40; 42]

Тема 9. Види тренінгових груп

Психокорекційні групи і групи особистісного зростання: Т-групи; групи зустрічей; гештальтгрупи; групи тілесно-орієнтованої терапії; групи танцювальної терапії; групи теоцентрованого аналізу; групи PRH-аналізу; групи, що використовують психодраму, психосинтез, трансактний аналіз. Групи тренінгу умінь: групи тренінгу партнерського спілкування, техніки ділового спілкування, сенситивності, навичок вирішення конфліктів, переговорів, фасилітації і медіації, утилізації стресу, формування команд, тренінгу креативності.

Література [1; 7–9; 17–19; 24; 27–29; 34; 43]

Змістовий модуль II. Практикум проведення тренінгу

Тема 10. Тренінг ділового спілкування

Знайомство. З'ясування очікувань учасників. Розминка. Вправа “Коліна”. Презентація “Роль невербальної комунікації в діловому спілкуванні”. Вправа “Вітання в різних ситуаціях”. Обговорення отриманого досвіду. Презентація “Роль стереотипів у спілкуванні”. Дискусія “Як формувати про себе позитивне враження в різних ситуаціях ділового спілкування”. Вправа “Сильні і слабкі сторони у спілкуванні”. Обговорення отриманого досвіду. Демонстрація невербаль-

ного підстроювання до співрозмовника. Вправа “Повторення рухів”. Обговорення досвіду й аналіз помилок. Способи мовленнєвого підстроювання. Вправа “Види референції”. Підготовка командного проєкту “Способи психологічного впливу на ділового партнера”. Захист проєктів командами. Підбиття підсумків заняття.

Література [4; 7; 8; 17–19; 24; 29; 34; 40; 42; 43]

Тема 11. Елементи тілесно-орієнтованої терапії в соціально-психологічному тренінгу

Знайомство із закритими очима. Обговорення отриманого досвіду. Презентація “Вихідні положення тілесно-орієнтованої психотерапії”. Вправа “Масаж”. Вправа “Розгойдування”. Обговорення отриманого досвіду. Вправа “Вивільнення гніву”. Аналіз результатів.

Література [1; 4; 7; 8; 10; 12; 18; 19; 24; 27; 28; 34; 40; 43]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Презентація (міні-лекція), інструктаж і коментарі тренера як компоненти тренінгу.
2. Групова дискусія, вправи, демонстрація як компоненти тренінгу.
3. Тестування, брейнстормінг, ділові ігри як компоненти тренінгу.
4. Рольові ігри, “Case study”.
5. Підготовка і захист проєктів як компоненти тренінгу.
6. Організація психологічного тренінгу, його складові.
7. Стандарти тренерської роботи при проведенні тренінгу.
8. Індивідуальний стиль у роботі тренера.
9. Оцінювання ефективності тренінгу.
10. Оцінювання ефективності тренінгу за допомогою опитування учасників.
11. Оцінювання ефективності тренінгу на основі спостереження за зміною поведінки учасників.
12. Оцінювання ефективності тренінгу на основі одержаних експертних оцінок від замовників.
13. Види тренінгових груп: основна характеристика.
14. Т-групи: зміст і вимоги.
15. Групи зустрічей: зміст і вимоги.
16. Гештальтгрупи: зміст і вимоги.
17. Групи тілесно-орієнтованої терапії: зміст і вимоги.
18. Групи танцювальної терапії: зміст і вимоги.

19. Групи теоцентрованого аналізу: зміст і вимоги.
20. Групи PRH-аналізу: зміст і вимоги.
21. Групи, що використовують психодраму: зміст і вимоги.
22. Групи, що використовують психосинтез: зміст і вимоги.
23. Групи, що використовують трансактний аналіз: зміст і вимоги.
24. Групи тренінгу партнерського спілкування: зміст і вимоги.
25. Групи тренінгу інтенсивності: зміст і вимоги.
26. Групи тренінгу фасилітації і медіації: зміст і вимоги.
27. Групи тренінгу навичок переговорів і вирішення конфліктів: зміст і вимоги.
28. Групи тренінгу утилізації стресу: зміст і вимоги.
29. Групи тренінгу формування команд: зміст і вимоги.
30. Групи тренінгу креативності: зміст і вимоги.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття, мета і завдання психологічного тренінгу.
2. Основні принципи психологічного тренінгу.
3. Принцип добровільної участі: зміст і вимоги.
4. Принцип рівноправності: зміст і вимоги.
5. Принцип активності: зміст і вимоги.
6. Принцип конфіденційності: зміст і вимоги.
7. Принцип дослідницької позиції: зміст і вимоги.
8. Тренінг як спосіб перепрограмування моделей поведінки людини.
9. Тренінг як засіб цілеспрямованої зміни групи чи організації.
10. Історія виникнення тренінгу.
11. Психологічний зміст взаємодії у тренінговій групі.
12. Основні моделі задоволення потреб учасників тренінгу.
13. Підхід у вивченні потреби у тренінгу, орієнтований на розвиток компетентності.
14. Підхід у вивченні потреби у тренінгу, орієнтований на сприяння успішній кар'єрі в організації.
15. Підхід у вивченні потреби у тренінгу, орієнтований на вирішення конкретної проблеми.
16. Підхід у вивченні потреби у тренінгу, орієнтований на встановлення невідповідності актуальних знань, умінь, навичок успішному виконанню визначеної діяльності.
17. Вивчення документів, інтерв'ю і спостереження як основні способи одержання інформації про потреби клієнта у тренінгу.

18. Планування психологічного тренінгу.
19. Основні компоненти тренінгу.
20. Загальна характеристика тренінгу.
21. Презентація (міні-лекція), інструктаж і коментарі тренера як компоненти тренінгу.
22. Групова дискусія, вправи, демонстрація як компоненти тренінгу.
23. Тестування, брейнстормінг, ділові ігри як компоненти тренінгу.
24. Рольові ігри, "Case study".
25. Підготовка і захист проєктів як компоненти тренінгу.
26. Організація психологічного тренінгу, його складові.
27. Стандарти тренерської роботи при проведенні тренінгу.
28. Індивідуальний стиль у роботі тренера.
29. Оцінювання ефективності тренінгу.
30. Оцінювання ефективності тренінгу за допомогою опитування учасників.
31. Оцінювання ефективності тренінгу на основі спостереження за зміною поведінки учасників.
32. Оцінювання ефективності тренінгу на основі одержання експертних оцінок від замовників.
33. Види тренінгових груп: основна характеристика.
34. Т-групи: зміст і вимоги.
35. Групи зустрічей: зміст і вимоги.
36. Гештальтгрупи: зміст і вимоги.
37. Групи тілесно-орієнтованої терапії: зміст і вимоги.
38. Групи танцювальної терапії: зміст і вимоги.
39. Групи темоцентрованого аналізу: зміст і вимоги.
40. Групи PRH-аналізу: зміст і вимоги.
41. Групи, що використовують психодраму: зміст і вимоги.
42. Групи, що використовують психосинтез: зміст і вимоги.
43. Групи, що використовують трансактний аналіз: зміст і вимоги.
44. Групи тренінгу партнерського спілкування: зміст і вимоги.
45. Групи тренінгу інтенсивності: зміст і вимоги.
46. Групи тренінгу фасилітації і медіації: зміст і вимоги.
47. Групи тренінгу навичок переговорів і вирішення конфліктів: зміст і вимоги.
48. Групи тренінгу утилізації стресу: зміст і вимоги.
49. Групи тренінгу формування команд: зміст і вимоги.
50. Групи тренінгу креативності: зміст і вимоги.
51. Особливості проведення тренінгу ділового спілкування.

52. Організація відеозйомки і відеоперегляду.
53. Музика у тренінгу.
54. Використання звукових сигналів і сигнальних жестів.
55. Групові правила роботи і групові ритуали.
56. Важкі ситуації в роботі з групою і окремими учасниками.
57. Театралізоване завершення тренінгу та особливості його проведення.
58. Уточнення завдань і складання плану тренінгу.
59. Планування часу (складання розкладу).
60. Резерв часу і резерв вправ.
61. Планування технічного оснащення аудиторії і застосування наочних засобів навчання.
62. Розподіл функцій і планування взаємодії між тренерами.
63. Визначення орієнтирів для спостереження за учасниками у процесі виконання завдань.
64. Планування дій тренерів під час перерв.
65. Підготовка посібника і дидактичного матеріалу для учасників.
66. Фази тренінгу та їх характеристика.
67. Планування процедури початку і завершення тренінгу.
68. Принцип тренерського моделювання.
69. Форми та види психодрами.
70. Тренінг самоствердження та особливості його проведення.
71. Основні прийоми, що застосовуються у гештальтгрупах.
72. Групи розвитку сенситивності (особистісного зростання).
73. Групи розвитку комунікативних навичок і вмій.
74. Трансактний аналіз у груповій роботі.
75. Методики психодрами: самопрезентація, монолог, дублювання, обмін ролями, “пустий” стілець і “високий” стілець, “дзеркало”, програвання можливих майбутніх життєвих ситуацій; “за спиною”, ідеальний інший, чарівна крамниця.
76. Тренінг асертивності.
77. Ігротерапія: загальна характеристика методу.
78. Техніки корекції у гештальттерапії: експериментальний діалог; “Великий пес” і “Щеня”; “Йти по колу”, техніка “навпаки”; експериментальне перебільшення; незавершена справа; проєктивні ігри на уяву, “У мене є таємниця”.
79. Техніка сімейного моделювання у трансактному аналізі.
80. Історія виникнення та розвиток Т-груп.
81. Основні поняття Т-груп.

82. Основні процедури Т-груп.
83. Історія та розвиток груп зустрічей.
84. Специфічні риси психологічного тренінгу.
85. Основні поняття груп зустрічей.
86. Застосування принципу “Тут і тепер” у тренінгових групах.
87. Основні парадигми психологічного тренінгу.
88. Поняття про групові норми у психологічному тренінгу.
89. Рольові позиції у тренінгових групах.
90. Поняття про групову згуртованість.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абрамова Г. С.* Практическая психология. — М., 1997.
2. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Прогресс, 1995.
3. *Акишина А. А., Кано Х., Акишина Т. Э.* Жесты и мимика русского языка. — М.: Рус. яз., 1991.
4. *Антонова-Турченко О. Т., Дробот Л. С.* Музична психотерапія: Посібник-хрестоматія. — К.: ІЗМН, 1997.
5. *Атватер И.* Я вас слушаю. — М.: Экономика, 1985.
6. *Балинтовские* группы и супервизия в подготовке специалистов, которые работают с людьми: Учеб. пособие. — СПб.: Санкт-Петербургская академия МВД России, 1998.
7. *Большаков В. Ю.* Психотренинг. Социодинамика, упражнения, игры. — СПб.: Соц.-психол. центр, 1996.
8. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпресс, 1997.
9. *Бурлачук Л. Ф.* Введение в практическую психологию. — К., 1997.
10. *Введение* в практическую социальную психологию / Под ред. Ю. М. Жукова, Л. А. Петровской, О. В. Соловьевой. — 2-е изд. — М., 1996.
11. *Горняк А. М.* Основы психопедагогіки. — К.: КВГІ, 1996.
12. *Григорьева Т. Г., Линская Л. В., Усольцева Т. П.* Основы конструктивного общения: Метод. пособие для преподавателя. — Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та; М.: Совершенство, 1997.
13. *Групповая* психотерапия / Под ред. Б. Д. Карвасарского, С. Леде-ра. — М.: Медицина, 1990.

14. *Джеймс М., Джонсгард Д.* Рожденные выигрывать. Транзакционный анализ с гештальтупражнениями. — М.: Прогресс, Прогресс-Универс, 1993.
15. *Емельянов Ю. Н.* Активное социально-психологическое обучение. — Л.: Изд-во ВРУ, 1985.
16. *Емельянов Ю. Н., Кузьмин Э. С.* Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. — Л.: Изд-во ВРУ, 1983.
17. *Жуков Ю. М.* Эффективность делового общения. — М., 1988.
18. *Жуков Ю. М., Петровская Л. А., Растяников П. В.* Диагностика и развитие компетентности в общении. — М., 1990.
19. *Зайверт Л.* Ваше время — в Ваших руках (Советы руководителям, как эффективно использовать рабочее время). — М.: Экономика, 1991.
20. *Игры — обучение, тренинг, досуг...* / Под ред. В. В. Петрусинского. — М.: Новая шк., 1994.
21. *Как стать предприимчивым и богатым: Из американских рецептов.* — М.: Мол. гвардия, 1991.
22. *Лезер Ф.* Тренировка памяти. — М.: Мир, 1979.
23. *Макианов С. И.* Психология тренинга. — СПб., 1997.
24. *Ли Д.* Практика группового тренинга. — СПб.: Питер, 2001.
25. *Майерс Д.* Социальная психология. Интенсивный курс. — СПб., 2000.
26. *Макианов С. И., Хрящева Н. Ю.* Психогимнастика в тренинге: Каталог. — СПб., 1993. — Ч. 1.
27. *Марасанов Г. И.* Социально-психологический тренинг. — 3-е изд. — М.: Совершенство, 1998.
28. *Мілютіна К. Л.* Теорія і практика психотренінгу. — К.: МАУП, 2005.
29. *Неизвестные силы у нас.* — М.: МНП “РЭНАР”, 1992. — Линдеман Х. Система психофизического саморегулирования; Селье Г. Если стресс не приносит горя.
30. *Ньюстром Дж., Скэннел Э.* Деловые игры и современный бизнес. — М.: БИНОМ, 1997.
31. *Петровская Л. А.* Компетентность в общении. — М., 1989.
32. *Петровская Л. А.* Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга. — М.: Изд-во МГУ, 1982.
33. *Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учеб. пособие.* — Самара: Изд. дом “БАХРАХ”, 1998.

34. *Психогимнастика* в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. — СПб., 1999.
35. *Рейнхутер Дж.* Это в ваших силах. Как стать собственным психотерапевтом. — М.: Прогресс, 1992.
36. *Рудестам К.* Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы. — М.: Прогресс-Универс, 1993.
37. *Сидоренко Э. В.* Мотивационный тренинг. — СПб.: Речь, 2001.
38. *Сидоренко Э. В.* Тренинг влияния и противостояния влиянию. — СПб.: Речь, 2004.
39. *Смит Г. К.* Тренинг прогнозирования поведения: тренинг сенситивности: Пер. с англ. — СПб.: Речь, 2001.

Додаткова

40. *Добрович А.* Анатомия диалога // Психология влияния: Хрестоматия. — СПб.: Питер, 2001. — С. 138–182.
41. *Доценко Э. Л.* Психология манипуляции. — М., 1996.
42. *Самоукина Н. В.* Игры, в которые играют... Психологический практикум. — Ростов н/Д: Феникс, 1996.
43. *Сидоренко Э. Н.* Психодраматический и недирективный подход в групповой работе с людьми. — СПб., 1992.
44. *Справочник* тренеров неправительственных организаций Украины, Беларуси, Молдовы. — К., 1998.
45. *Панкратов А. Н.* Манипуляции в общении и их нейтрализация. — М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2000.
46. *Тэрнер В.* Символ и ритуал. — М.: Глав. ред. восточной лит. изд-ва “Наука”, 1983.
47. *Харин С. С.* Искусство психотренинга. — Минск, 1999.
48. *Цзен Н. В., Пахомов Ю. В.* Психотехнические игры в спорте. — М.: Физкультура и спорт, 1985.
49. *Щёкин Г. В.* Как читать людей по их внешнему виду. — 2-е изд. — К.: Украина, 1993.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни	
“Теорія і практика психотренінгу”	3
Зміст дисципліни	
“Теорія і практика психотренінгу”	4
Теми контрольних робіт	7
Питання для самоконтролю	8
Список літератури	11

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп’ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4639

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротаційний трафаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*